

י"ד שבט תשפ"ד
24 ינואר 2024

לכבוד

עו"ד אילת מלקמן
היועצת המשפטית
משרד החינוך

ח"כ יואב קיש
שר החינוך
משרד החינוך

עו"ד גלי בהרב מיארה
היועצת המשפטית לממשלה

שלום רב,

**הנדון: סירוב בלתי חוקי של האגף לתרבות יהודית לתקצב פעילות לתיקון ליל שבועות
במועצה אזורית מגידו**

בשם התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל, המועצה האזורית מגידו ועמותת מגיד הרוח הריני לפנות אליכם בעניין שבנדון, כדלקמן:

1. עניינה של פנייה זו בסירובו הבלתי חוקי של האגף לתרבות יהודית במשרד החינוך (להלן: "האגף") לתקצב פעילות שנערכה במסגרת תיקון ליל שבועות בחודש יוני 2023, במועצה האזורית מגידו ע"י עמותת מגיד הרוח בהנחיית העיתונאית ואשת התקשורת גבי' לוסי אהריש, שהתבסס על היותה של גבי' אהריש ערבייה ישראלית הנשואה לבן זוג יהודי. המדובר בהחלטה פסולה שיש לבטלה ולאשר את המימון לארוע האמור. הכל כמובא להלן בהרחבה:

2. ביום 24.5.23 התקיים ארוע תיקון ליל שבועות של המועצה האזורית מגידו בשיתוף עמותת מגיד הרוח בהובלתה של הרבה הרפורמית מיכל קן תור. המדובר במסורת שמתקיימת מזה כעשור, כאשר המועצה מקבלת מימון עבור ארוע זה מהאגף לתרבות יהודית במשרד החינוך. את הערב פתחה הרצאתה של לוסי אהריש תחת הכותרת "שתי וערב – הקשרים המורכבים במדינת ישראל."

העתק הפרסום לארוע, מצ"ב כנספח א'

3. לפני כחודש הגישה המועצה האזורית מגידו לאגף דו"ח המפרט את פעילויות התרבות היהודית שבוצעו בשנת 2023. זמן קצר לאחר מכן הודיעה מפקחת מטעם האגף על מחוז צפון, הגב' אסנת אבן צור למר נתי וירבה, מנהל מחלקת תרבות במועצה האזורית מגידו כי המועצה לא תקבל מימון עבור ארוע תיקון שבועות.

4. בעקבות שיחה זו, שלח ביום 26.12.23 ראש המועצה, מר איציק חולבסקי מכתב לאגף בו ציין כי נדהם לשמוע עלה החלטה לשלול את המימון מהארוע בשל היותה של גבי' אהריש לא יהודייה וביקש שהעניין יישקל שנית.

העתק הערעור מיום 26.12.2023 מצ"ב כנספח ב'.

5. ביום 8.1.2024, התקבל בלשכתו של ראש המועצה מכתב תשובה ממר איתיאל בר לוי, ראש האגף המבחיר כי האגף מסרב לתקצב את תיקון ליל שבועות מאחר ומנהל האגף מקבל את עמדת המפקחת כי:

"אנו חיים 'במדינה יהודית' וכאגף לתרבות יהודית, יתכן ואישה שמייצגת נישואי תערובת לא יכולה לייצג את התרבות היהודית."

העתק המכתב ממר איתיאל בר-לוי מיום 8.1.2024, מצ"ב כנספח ג'

6. בשל כך כאמור, נשלל התקצוב מהארוע בסכום של 15,000 ש"ח. יאמר כבר עתה, התנהלות האגף והחלטתה שלא לתקצב את הארוע הינה מפלה, בלתי סבירה ופוגענית ואף מפרה את עקרונות השוויון, חופש הדת והפלורליזם ובשל כך אינה יכולה לעמוד.

פגיעה בשוויון

7. עקרון השוויון מחייב כל גוף ציבורי במדינה והוא חל, בראש ובראשונה, על הקצאת משאבי הציבור. עקרון השוויון חל גם על האגף לתרבות יהודית במשרד החינוך, ומוטלת עליו חובה פוזיטיבית להתנהל בשוויון בבואו לחלק משאב ציבורי.

8. שורה ארוכה של פסקי דין עמדו על חשיבותו ומעמדו של עקרון השוויון במשפט הישראלי. עקרון השוויון הוא "מנשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו" (השופט לנדוי בבג"ץ 98/69 **ברגמן נ' שר-האוצר**, פ"ד כג(1) 693). כדברי הנשיא ברק:

"אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם".

בג"צ 953/87 **פורז נ' מועצת עירית תל-אביב**, פ"ד מב(2) 309, 332-333.

9. מכוח עקרון השוויון, מחויב האגף לנהוג בשוויון כלפי הזרמים השונים ביהדות ואין הוא יכול לשלול תקציב מזרם כזה בשל כך שאינו מזדהה עם השקפות הזרם:

"בין היתר נובע מקיומה של החרות האמורה שינהגו במאמינים במידה של שוויון וכי רשויות השלטון ירחיקו עצמם מכל מעשה או מחדל כלפי המאמינים על זרמיהם, לרבות ארגוניהם ומוסדותיהם, שטעם של הפלייה פסולה מתלווה אליו. מכאן כי פעולה כללית של רשות שלטונית בתוקף תפקידה הממלכתי מחייבת גישה פתוחה והוגנת, שאינה מותנית דווקא בהזדהות עם השקפתו של זרם זה או אחר אלא מבטאת יחס של שוויון אשר לו זכאים כל הזרמים." [ההדגשה הוספה]

בג"ץ 650/88 התנועה ליהדות מתקדמת נ' השר לענייני דתות, פ"ד מב(3) 381.

הפגיעה בחופש הדת

10. חופש הדת נמנה עם החירויות שעליהן מושתתת שיטת המשפט שלנו. מתוקף חופש זה, מכירה המדינה בזכותו של אדם להגדרה עצמית "בגדרו של זרם דתי כזה או אחר" (בג"ץ 2597/99 רודריגז-טושביים נ' שר הפנים, פ"ד נח(5) 412, 440). בעשותה כן, המדינה מאמצת תפיסה המכירה בחשיבותו של פלורליזם דתי "המשתלב בתפיסות יסוד חוקתיות של חופש דת וחירות הרוח של האדם" (בג"ץ 1031/91 פסרו (גולדשטיין) נ' שר הפנים, פ"ד מט(4) 661, 687; בג"ץ 265/87 ברספורד נ' משרד הפנים, פ"ד מג(4) 793, 843).

"אין ספק כי השוני בתפיסה דתית, שהתנועה המסורתית מודה בו במפורש, אינו שיקול ענייני, אלא הוא שיקול זר ופסול, לצורך מתן תמיכות על ידי משרד הדתות. אכן, משרד הדתות נוהג לתת תמיכות למוסדות רבים שיש להם תפיסות שונות לגבי היהדות. כך הוא צריך לנהוג... לחופש הדת, כמו לזכויות אחרות, יש שתי פנים. מצד אחד, חופש הדת מקנה חירות לכל אדם או גוף לבחור לעצמו תפיסה דתית כרצונו. מצד שני, חופש הדת מטיל איסור על כל רשות מינהלית לפגוע באדם או גוף, ובכלל זה איסור להפלות אדם או גוף, בשל תפיסה דתית שבחר לעצמו. כך, בראש ובראשונה, משרד הדתות, שהופקד מטעם המדינה לסייע לבני דתות שונות ובעלי תפיסות שונות בסיפוק צורכי הדת שלהם, וחובה עליו להתייחס אליהם באופן שוויוני" [ההדגשה הוספה]

בג"ץ 1438/98 התנועה המסורתית נ' השר לענייני דתות, פ"ד נג(5), 337, 374-375

11. בית המשפט העליון חזר על המחויבות של המדינה לפעול באופן העולה בקנה אחד עם עקרונות השוויון וחופש הדת אך לאחרונה בבג"ץ 7092/09 התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' המשרד לשרותי דת (פסק דין מיום 12.12.23).

הפגיעה בעקרון הפלורליזם

12. עקרון הפלורליזם מחייב עידודן של מגוון דעות ופעילויות שיש בהן כדי להעשיר את אפשרויות הבחירה של האזרחים, ובכך תורמות הן להגשמתו המרבית של חופש הבחירה ועיצוב הזהות של הפרט. על החובה לקדם פלורליזם דתי נאמר:

"יתרון הוא גם לחברה, שיש בה מגוון של תפיסות, אורחות חיים ומוסדות. המגוון מעשיר. הוא מבטא מציאות חיים; הוא תורם לשיפור החיים; הוא נותן משמעות מעשית לחופש. החופש הוא בחירה. ללא אפשרות של בחירה בין דרכים שונות, החופש של אדם לבחור את דרכו הוא רק מליצה. זה עיקרו של הפלורליזם, שהוא מרכיב חיוני ומרכזי של חברה דמוקרטית, לא רק במישור

הפוליטי, אלא גם במישור התרבותי, לרבות במישור הדתי: מגוון של דרכים ואפשרות לבחור ביניהן...

מדינת ישראל היא, כפי שגם נקבע בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובחוק יסוד: חופש העיסוק, מדינה יהודית ודמוקרטית. ההיבט היהודי של המדינה בא לידי ביטוי, בהקשר הנדון, במתן תמיכה לתרבות תורנית. אולם לא בהכרח תרבות תורנית העשויה כולה בדפוס אחד. התרבות התורנית עשויה, הלכה למעשה, גוונים וגווני גוונים. המדינה נדרשת לאפשר ביטוי לאלה ואף לאלה. כך נדרש מן המדינה לא רק בשל עקרון השוויון. כך נדרש ממנה גם בשל תפיסת הפלורליזם. הפלורליזם הוא היבט של הדמוקרטיה. וישראל היא מדינה יהודית שהיא גם מדינה דמוקרטית. " [ההדגשות הוספו]

בג"ץ 1438/98 התנועה המסורתית נ' השר לענייני דתות, פ"ד נג (5) 337, 378-376 (להלן: ענין התנועה המסורתית)

13. מכל האמור עולה שהאגף לתרבות יהודית במשרד החינוך מחויב לפעול באופן שוויוני העולה בקנה אחד עם עקרונות השוויון והפלורליזם. האגף אינו האגף לתרבות יהודית אורתודוקסית והוא אמור לשרת את כלל אזרחי מדינת ישראל. "התרבות היהודית" שהאגף מתיימר לייצג יש לה שבעים פנים. מימון ארועים התואמים את השקפת העולם היהודית האורתודוקסית או החרדית מפרה אפוא את חובתו של האגף לנהוג בשוויון ובפלורליזם.

14. משכך, מן הראוי היה שהאגף לתרבות יהודית יממן את תיקון ליל שבועות שקיימה המועצה בשיתוף קהילת מגיד הרוח. הארוע ייצג חגיגה של יהדות רבת פנים ועשירה. ההרצאה שהנחתה גב' לوسی אהריש ביטאה תפיסה רב תרבותית ופלורליסטית שרואה ערך בחיים משותפים, במגוון תרבותי ובעושר התרבותי והדתי הקיימים במדינת ישראל. חלף זאת בחר האגף במדיניות גזענית פסולה כרקע לשלילת תקציב על רקע העובדה שלשיטתם התקצוב יעודד "נישואי תערובת". מונח שמוטב שלא היה עולה על הכתב, המזכיר משטרים אפלים בהיסטוריה של העם היהודי ושמקומם לא יכירנו בחברה דמוקרטית השואפת לקיים חברה שוויונית ופלורליסטית.

חוסר סבירות

15. בבואה של הרשות המנהלית לשקול אם לתקצב ארוע זה או אחר עליה לשקול שיקולים ענייניים הקשורים למהות העניין ואל לה לשקול שיקולים זרים. השיקולים הענייניים נובעים מעקרונות היסוד אשר כאמור מורים לנו כי האגף מחויב לפרשנות רחבה של התרבות היהודית. שלילת התקצוב בשל היותה של המנחה ערביה הינה אפוא בלתי סבירה בעליל

סיכום

16. כידוע בחג השבועות אנו קוראות את מגילת רות. ואולם, לו היתה חיה בימינו רות המואביה, אם סבתו של דוד המלך, והיתה נושאת דברים בפני קהל, האגף לתרבות יהודית של המדינה היהודית היה מסרב לממן ארוע זה בטענה כי הוא מעודד נישואי תערובת וכי רות אינה יכולה לייצג את התרבות היהודית. מובן שמצב אבסורדי זה אינו יכול להישאר על מכונו.

17. ההחלטה לשלול תקציב מהמועצה האזורית מגידו בנוגע לתיקון שבועות אינה חוקית ויש אפוא לבטלה לאלתר.

18. לאור המקובץ אנו מבקשים כי תורו למנהל האגף לתרבות יהודית לחזור בו מהחלטתו הפסולה באשר לשלילת התקציב ולאשר תקצוב למועצה האזורית מגידו על תיקון ליל שבועות שנערך בחודש יוני 2023.

19. לתשובתכם אקדים תודה

בכבוד רב,

מירי נחמיאס יסף, עו"ד

העתקים:

מר מאיר שמעוני, מנכ"ל משרד החינוך

